

**МОДЕЛЬНА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
«КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКИЙ КЛАС»
9 КЛАС
ДЛЯ МУЗИЧНИХ ЛІЦЕЇВ**

*Рекомендовано науково-методичною радою
Державного науково-методичного центру змісту культурно-мистецької освіти
Протокол № 1 від «03» квітня 2026 р.*

**Укладач модельної навчальної програми
МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ «КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКИЙ КЛАС»:**

ХРИПУН викладачка відділу камерного ансамблю
Мирослава і концертмейстерства Київського державного музичного
Олександрівна ліцею ім. М. В. Лисенка, спеціалістка вищої категорії,
викладачка-методистка.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Модельна навчальна програма «КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКИЙ КЛАС» для 9 класу (далі – модельна навчальна програма) розроблена для учнів музичних ліцеїв з урахуванням вимог, передбачених Стандартом початкової музичної освіти, що здобувається одночасно з початковою та базовою середньою освітою (наказ Міністерства культури та інформаційної політики України від 29.07.2024 № 524) та Типовою освітньою програмою для 1 – 9 класів музичних ліцеїв (наказ Міністерства культури України від 29.08.2024 № 616) (далі – Стандарт).

Навчальна дисципліна «КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКИЙ КЛАС» – це фаховий музичний навчальний предмет, який за своїм змістом визначає фахову спрямованість навчання учня / учениці та забезпечує формування в нього / неї ключових виконавських компетентностей початкової спеціалізованої музичної освіти. Модельна навчальна програма «КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКИЙ КЛАС» реалізує визначені в Стандарті вимоги до формування естетичного досвіду та ціннісних орієнтацій учня / учениці у процесі його / її активної навчальної музичної діяльності, спрямованої на досягнення результатів здобуття початкової спеціалізованої музичної освіти, які є основою для продовження навчання на рівні профільної музичної освіти.

Мета модельної навчальної програми: формування в здобувачів спеціалізованих фахових мистецьких компетентностей: виконавської, музичної теоретико-практичної та музично-історичної. Протягом навчання в 9 класі в учня / учениці формуються такі **компетентності:**

Виконавська компетентність:

Знати:

1. Музичні та віршовані тексти вокальних творів, партій інструментальних творів.
2. Комплекс виконавських засобів фортепіанного супроводу як технічних, так і ансамблевих.
3. Головні музичні жанри, в яких концертмейстер є ансамблевим виконавцем.
4. Особливості звукових завдань фортепіанної партії в різних за жанром творах.
5. Різновиди форм вокальної, інструментальної, оперної музики.

Уміти:

1. Відтворювати у грі особливості форми та стильові риси музики барочної, класичної доби, обробки українських народних пісень.
2. Дотримуватися під час виконання в ансамблі усіх вимог партитури щодо темпоритму, штрихів, динаміки, фразування і цезур соліста.
3. Самостійно розбирати технічні, музичні деталі фортепіанної партії.
4. Грамотно читати з листа акомпанемент камерно-вокального твору (відповідного рівня складності).
5. Застосовувати в ансамблевому виконанні всі засоби музичного розвитку художнього образу.
6. Впевнено поводитися на сцені, бути партнером соліста під час втілення образу.

Мати навички:

1. Технічно якісного виконання фортепіанної партії репертуарних творів: як камерних, так і оперно-симфонічних.
2. Встановлення зорового контакту з солістом під час репетицій і виконання на сцені.
3. Слухового контролю ансамблевого звучання під час репетиційного процесу та під час виступу.
4. Самостійного вивчення акомпанементу камерного музичного твору (романсу, інструментальної п'єси).

Розуміти:

1. Жанрові відмінності камерної та оперно-симфонічної музики, стильові особливості творів, що вивчає піаніст-концертмейстер (стилю бароко, класицизму).
2. Можливості виконавця-соліста щодо інтерпретації творів (його звуковий, динамічний діапазон, дихальні можливості).
3. Принципи взаємодії концертмейстера з солістом: мовою рухів, жестів, увага до дихання.
4. Необхідність подальшого навчання концертмейстерській справі на наступному рівні освіти.

Ставлення:

1. Проявляє зацікавленість в опануванні нової виконавської спеціальності, ініціативу у виборі творів.
2. Співпрацює з викладачем та солістом-концертмейстером, втілює їх рекомендації у виконанні та досягає прогресу в навчанні.
3. Усвідомлює себе представником концертмейстерської професії в майбутньому музичному житті країни.

Музична теоретико-практична компетентність:

Знати:

1. Основні поняття, якими визначаються співочі голоси: діапазон, тембр, ступінь рухливості; інструменти оркестру і звукові якості кожного.
2. Норми нотного письма в тексті ансамблевих творів: штрихові, дихальні позначки у вокальній партії, лігатура, цезури, динаміки в інструментальних, фортепіанних партіях.
3. Музичну термінологію обох партій, специфічні вокальні терміни.
4. Будову музичного твору та його частин, роль ладотональної, метроритмічної, фразувальної складових у розвитку форми.

Уміти:

1. Визначити та проаналізувати використані у творі елементи музичної мови: інтонаційний малюнок, ритмічні, ладогармонічні засоби, фактурні зміни.
2. Читати з листа мелодію партії соліста.
3. Здійснювати пошук і користуватися словниковою літературою, інформаційними ресурсами для опанування творів оперної, камерної музики, підвищення концертмейстерської майстерності.

Мати навички:

1. Чистого інтонування вокальної партії голосом із словами, виразного виконання інструментальної партії на фортепіано.

2. Гармонічного аналізу окремих побудов акомпанементу та партитури.
3. Вивчення елементів синтаксису, які вдосконалюють ансамблеве виконання (цезури, паузи, фермати, розділові знаки між словами).
4. Можливості застосування засвоєних знань у процесі оволодіння виконавською спеціальністю.

Розуміти:

1. Важливість музично-теоретичних знань для професійного вивчення творів і розвитку виконавських навичок.
2. Музику, що виконується в ансамблі з солістами, як форму співтворчості музикантів.

Ставлення:

1. Усвідомлено ставитися до музично-теоретичних знань та вмінь, застосовує їх під час вивчення музичного тексту і форми творів.
2. Цікавитися теоретичним аналізом ансамблевих творів, що сприяє виразності виконання, виявленню індивідуальності.
3. Формує та обґрунтовує власне ставлення до виконання оперної, ансамблевої музики в концерті або в записах.
4. Критично оцінює рівень власних знань, розуміє необхідність збільшувати їх обсяг та якість.

Музично-історична компетентність:

Знати:

1. Історичні межі панування музичних стилів бароко, класицизму в Україні, інших країнах.
2. Походження і відмінності оперних жанрів.
3. Зміст оперного лібрето та головних дійових осіб вивчених опер.

Уміти:

1. Характеризувати музичні твори, що вивчаються за ознаками стилю, часу їх створення, композиції.
2. Співставляти і розрізняти типові і оригінальні риси одного стилю в музиці різних країн.

Мати навички:

1. Прослуховування виконання музики з різною метою: ознайомлення, аналізу форми, розуміння інтерпретації.

Розуміти:

1. Взаємозв'язок нових виконавських навичок концертмейстера з послідовною зміною стилів оперних камерно-вокальних творів.
2. Необхідність музично-історичних знань, умінь, навичок для розвитку власного музичного мислення, виконавської культури тощо.

Ставлення:

1. Має свою думку щодо вивчених і почутих у записах творів, вміє обґрунтувати її.
2. Цінує унікальність та красу української вокальної музики, виконує її, намагається більш глибоко розуміти.
3. Усвідомлює важливість розширення свого мистецького світогляду, ролі професійної освіти у власному майбутньому як музиканта.

Мета вивчення навчального предмета «КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКИЙ КЛАС» полягає в розвитку виконавських і творчих здібностей піаністів через опанування професійних концертмейстерських вмінь і навичок для виконання української та західноєвропейської музики в ансамблі з солістом-вокалістом або інструменталістом.

Формування та розвиток фахових музичних компетентностей спеціалізованої музичної освіти досягається через реалізацію таких **завдань**:

– вивчення та виконання в ансамблі творів *камерно-вокального* (пісень, романсів і обробок народних пісень) або *камерно-інструментального* жанрів (п'єс малої, середньої форм), а також фрагментів *оперно-симфонічної музики* в перекладенні;

– засвоєння комплексу *виразних засобів акомпанементу* для відтворення художнього образу музичного твору;

– оволодіння навичками *читання акомпанементу з листа*;

– набуття учнем уміння комунікувати із солістом у процесі ансамблевих репетицій;

– виявлення творчої ініціативи учнів щодо концертних заходів.

Підходи та принципи навчання. Необхідною умовою успішної реалізації модельної навчальної програми є високий рівень професійної компетентності викладача, який базується на власному досвіді концертмейстерської роботи, на володінні і творчому втіленні українських та зарубіжних методик музичної мистецької освіти, також на глибокому знанні репертуару.

Для досягнення мети та реалізації завдань модельної навчальної програми викладач використовує такі **методи**:

– *словесний* (пояснення, бесіда, розповідь);

– *наочно-слуховий* (показ, демонстрування викладачем прийомів звуковидобування);

– *практичний* (читання з листа, робота з солістами-вокалістами та інструменталістами);

– *аналітичний* (порівняння та узагальнення, розвиток логічного мислення);

– *емоційний* (підбір асоціацій, асоціативних рядів, образів, художніх вражень).

Процес фахового музичного розвитку учнів передбачає **творчий підхід до всіх складових педагогічної діяльності**: *музично-освітньої, виховної, саморозвитку викладача в особистісному та методичному аспектах, відкритості до нового, комунікативності*. Великого значення під час організації освітнього процесу з навчальної дисципліни набуває **комплексний підхід викладача до аспектів якості змісту та обсягу навчального репертуару**. Принциповим тут стає *вибір високо-художніх творів, що вдосконалюють музичний смак учнів, ансамблеві навички*. Включення до репертуару різних за стильовими і жанровими ознаками творів забезпечує поглиблення музичного мислення, розвиток виконавських навичок піаністів як концертмейстерів. *Українська камерно-вокальна і інструментальна музика (обробки народних пісень, романси, п'єси романтичної доби і сучасності)* є визначним складником

культурної спадщини нашої країни, тому її виконання на сцені і вивчення в класі мають бути постійним компонентом змісту освіти протягом усього курсу, що має сприяти формуванню в учнів відчуття національної ідентичності.

Важливою вимогою навчання концертмейстерській справі є *співпраця з професійними виконавцями-вокалістами, інструменталістами*, які як солісти-концертмейстери інтерпретують музичні твори. Розуміння специфіки їх роботи, артистичне виконання на сцені створюють підґрунтя в опануванні ансамблевими навичками, а також мотивують учнів обирати в майбутньому професію піаніста-концертмейстера.

Базовим принципом викладання в мистецькому ліцеї є *індивідуальний підхід* у розвитку особистості учня (його організованості, цілеспрямованості, патріотичності), у поступовому його становленні як освіченого, творчо-активного сучасного музиканта. Репертуар, завдання уроку, засоби навчання викладач обирає залежно від піаністичних та музичних здібностей учня, маючи на меті розкриття в перспективі його найкращих творчих можливостей, музичного потенціалу.

Нові для учнів жанри музики та нові засоби виразності гри обумовлюють дотримання педагогом *дидактичних освітніх принципів*:

- *поступовості* в засвоєнні теоретичних знань (термінології), слухових навичок, технічних прийомів акомпанементу;
- *послідовності* в обранні та визначенні музичних творів щодо їхньої технічної, образно-емоційної складності;
- *ретельній підготовці* до концертного виступу на всіх етапах роботи.

Загальна характеристика модельної навчальної програми. Модельна навчальна програма *містить*:

- основні види навчальної діяльності учнів;
- форми та види поточного та підсумкового контролю;
- основні очікувані результати на завершення вивчення навчального предмета.

Розроблена навчальна програма дисципліни має **модульну структуру**:

- теми характеризують музичний матеріал за стилем і жанром, тому можуть повторюватися на різних етапах навчання;
- види навчальної діяльності розкривають методи роботи та способи опанування учнями завдань предмета;
- графа «очікувані результати навчання» фіксує достатній рівень опанування учнем знань, засвоєння вмій та навичок.

Головною формою навчання є **індивідуальний урок**, який будується *за планом*:

- визначення викладачем мети уроку;
- навчальна діяльність, тобто робота викладача, здобувача освіти та концертмейстера-соліста над музичними творами, рекомендації щодо способів самостійної роботи;
- обговорення з учнем успіхів та недоліків в роботі;

– вербальне формувальне оцінювання досягнень результатів заняття на завершення уроку.

Вивчення в концертмейстерському класі вокальної або камерно-інструментальної музики обумовлює *специфіку організації занять*. Нові жанри (пісня, романс, арії, аріозні форми, цикли пісень, інструментальні п'єси малої, середньої форми) і виконання з солістом у складі потребують оволодіння учнями *особливими навичками*:

- гра по 3-х рядковому тексту-партитурі;
- вивчення сольної партії з віршованим текстом;
- розвиток слухового контролю в ансамблі;
- вміння взаємодіяти із солістом під час репетиції або на сцені.

Організація самостійної роботи учня є обов'язковою для поступового розвитку і засвоєння ним музичного матеріалу. Самостійні заняття повинні бути регулярними та систематичними, так само як і їх перевірка викладачем у класі. Викладач повинен чітко формулювати домашні завдання з кожної теми (тобто твору) або з використання музично-теоретичної інформації. Навчальною формою на занятті також може бути слухання записів та аналіз виконання творів, що практикується як на уроках у навчальній аудиторії, так і вдома. Рекомендованими творчими формами навчання також можуть бути виступи здобувачів освіти на публічних концертах, відвідування ними концертів професійних музикантів, оперних вистав.

Використання різних видів освітньої діяльності залежить від декількох чинників освітнього процесу:

- цілеспрямованість навчальних завдань (технічних, ансамблевих);
- рівень музичного розвитку учнів;
- особистісні артистичні та психологічні якості учнів.

Інноваційність видів і засобів навчання, які обираються викладачем, може сприяти вихованню талановитого концертмейстера.

II. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності
Модуль 1. Теоретичні знання з предмета		
<p>Розуміє завдання предмета, виявляє зацікавленість у його вивченні.</p>	<p><i>Тема 1.</i> Ознайомлення із специфікою предмета.</p>	<p><i>Обговорення</i> мети, змісту і ролі предмета в розвитку музичних здібностей, професійному становленні. <i>Бесіда</i> про концертмейстерський репертуар, форми роботи, нові піаністичні і художні завдання. <i>Обмін думками</i> щодо затребуваності в музичному житті професії піаніста концертмейстера, який співпрацює з музикантами таких галузей: з виконавцями вокалістами, інструменталістами, у хорових хореографічних колективах, з диригентами, у закладах мистецької освіти, у театрі опери та балету.</p>
<p>Знає принципи класифікації, вміє визначати голоси.</p>	<p><i>Тема 2.</i> Вивчення класифікації співочих голосів, їх звукового діапазону.</p>	<p><i>Роз'яснення принципів</i> поділу голосів за діапазоном, тембровими властивостями та по технічним можливостям; особливостей вокалу в оперному та камерному стилях. <i>Розвиток тембрового слуху під час слухання</i> вокальної камерної і оперної музики.</p>
<p>Знає значення термінів, застосовує теоретичні знання на практиці</p>	<p><i>Тема 3.</i> Вивчення італійської термінології у вокальній музиці.</p>	<p><i>Прочитання та переклад</i> вокальних термінів; проведення аналогії з артикулюванням, звуковеденням у грі. <i>Формування</i> навички використання термінів.</p>
Модуль 2. Формування концертмейстерських навичок виконання творів камерно-вокального та камерно-інструментального жанру		
<p>Розуміє особливості стилю бароко; засвоює навички розбору вокальної партії, грає грамотно в характері.</p>	<p><i>Тема 1.</i> Ознайомлення з пісенними формами стилю бароко, образно-емоційним змістом, засобами акомпанементу.</p>	<p><i>Читання</i> з листа і вивчення творів італійських композиторів кантиленного характеру. <i>Розбір вокальної партії: прочитання</i> учнем поетичного тексту, <i>спів</i> або <i>виразна гра</i> на роялі вокальної мелодії.</p>

<p>Вміє виразно зіграти вступ, інтерлюдію і постлюдію, підтримує соліста ритмом, динамікою.</p>		<p>Точне відтворення ритму, інтонаційного малюнку, розвитку фрази, аналіз тонального плану. <i>Розбір та детальна робота над фортепіанною партією:</i> виразністю вступу, постлюдії, гармонічною опорою на баси лівою рукою, прозорістю гармонічного заповнення, динамікою. <i>Виконання творів у різних темпах разом з викладачем.</i></p>
<p>Демонструє вміння виконати фортепіанну партію в стилі бароко, стежить за цезурами соліста.</p>	<p><i>Тема 2. Особливості інструментального стилю бароко в скрипкових творах, п'єсах для духових інструментів.</i></p>	<p><i>Вивчення барокових творів кантиленного та танцювального характеру німецьких, англійських композиторів.</i> <i>Опрацювання деталей фразування і дихання в п'єсах для духових інструментів, фразування і штрихів у скрипкових творах.</i> <i>Опрацювання із солістом фразування разом з басовим голосом через уточнення та повторення.</i> <i>Опрацювання точності штрихів, контрастів динаміки, уваги в цезурах, спільному вступі.</i></p>
<p>Розуміє деталі фразування в акомпанементі та ансамблі із солістом, вміє налагодити співвідношення регістрів у фортепіанній партії.</p>	<p><i>Тема 3. Камерні твори доби Класицизму. Закріплення навичок акомпанементу.</i></p>	<p><i>Детальна робота з оволодіння різновидами фактурного викладу; навички гри вокальної партії з басом для побудови фрази; репетиції із солістом щодо цезур і динаміки частин та цілого твору.</i> <i>Розвиток вміння контролювати слухом звуковий баланс фортепіанної партії.</i></p>
<p>Відтворює емоційний зміст твору в розвитку, встановлює зоровий контакт із солістом.</p>	<p><i>Тема 4. Український побутовий романс, романтичні твори (пісні) західних композиторів.</i></p>	<p><i>Втілення образно-емоційного змісту у виконанні романсів:</i> розвиток чутливості до розкриття художнього образу в куплетній формі твору; спільне з вокалістом інтонування мелодичних зворотів; опрацювання динамічної і темпової гнучкості акомпанементу; під час репетицій <i>розвиток навички зорового контакту із солістом та реагування на цезури, ritenuto, fermata, piu mosso.</i></p>
<p>Модуль 3. Оволодіння прийомами виконання клавирів: фрагментів опер, частин інструментального концерту</p>		
<p>Знає склад оркестру, навчається визначати тембри інструментів у записах.</p>	<p><i>Тема 1. Вивчення звукових характеристик</i></p>	<p><i>Ознайомлення з особливостями клавіру як форми перекладання партитури: позначення партій, штрихів, розташування партій у фактурі.</i></p>

<p>Знає сюжет опери, відображує в грі характери, володіє штриховою технікою цього стилю.</p> <p>Демонструє навички відтворення тембрів інструментів і розвитку форми, слухає та підтримує соліста.</p>	<p>інструментів оркестру.</p> <p><i>Тема 2.</i> Арії з опер доби Бароко.</p> <p><i>Тема 3.</i> Виразні засоби акомпанементу в аріях українських та західноєвропейських композиторів доби Класицизму.</p>	<p><i>Бесіда</i> про склад оркестру, роль окремих груп, характерні звукові якості різних інструментів, роз'яснення поняття «темброва драматургія» в опері. <i>Вивчення творів італійських, німецьких композиторів:</i> їх сюжетних, образних особливостей, камерного складу оркестру: побудова форми <i>da capo</i>, роз'яснення ролі речитативу <i>secco</i>.</p> <p>Детальна <i>робота в класі</i> над характером тематизму, різними прийомами звуковидобування в імітаціях тембрів інструментів, акордовою фактурою в речитативі; корегування темпів, динаміки в ансамблі. <i>Формування навички слухання</i> цілісної звукової тканини та її коригування <i>Засвоєння принципу побудови арії:</i> експозиційний, середній (як розробка), репризний; <i>відпрацювання</i> штрихових, артикуляційних, динамічних виразних засобів фортепіанної партії. <i>Виконання в ансамблі</i> з метою створення художньої концепції арії або інструментальної п'єси.</p>
<p>Модуль 4. Удосконалення ансамблевих навичок піаніста на етапі репетицій із солістом</p>		
<p>Виконує твори в ансамблі, має навичку спільного вступу з солістом; реагує в грі на зміни руху, динаміки.</p> <p>Втільює художні образи у виконанні, встановлює зоровий контакт із солістом, демонструє концентрацію уваги</p>	<p><i>Тема 1.</i> Репетиції в класі. Завдання і кількість репетицій.</p> <p><i>Тема 2.</i> Особливості репетицій на сцені перед виступом.</p>	<p>Цілісне виконання <i>опанованого твору</i>, у разі потреби – по частинах; <i>активізація слухового контролю</i>, узгодження із солістом точних темпів, уповільнень, <i>вибудовування балансу звучання</i> обох партій, <i>встановлення зорового контакту партнерів</i> на початку творів, у моменти пауз, фермат; <i>повторення творів</i> для набуття впевненості та вдосконалення драматургічного задуму. <i>Проведення</i> необхідної кількості <i>репетицій</i> зважаючи на індивідуальну мобільність, здібності.</p> <p><i>Відтворення</i> у виконанні особливості ансамблевої інтерпретації. <i>Виховання</i> сценічної витримки, <i>засвоєння деталей</i> сценічної поведінки. <i>Виконання</i> програми із залученням слухачів (учнів).</p>

на солісті; реагує на поради викладача під час гри.		<i>Аналіз ансамблевого виконання і корегування балансу залежно від особливостей рояля та акустики зали. Запис виконання, прослуховування як засіб самоаналізу гри перед виступом.</i>
Модуль 5. Читання з листа акомпанементу творів		
Музичний твір (романс). Виразно читає вірш; визначає темпоритмічні особливості твору; аналізує форму романсу. Регулярно займається вдома, досягає кращих результатів виконання, слухає і аналізує виконання відомих концертмейстерів, оркестрів.	<i>Тема 1. Вибір музичного матеріалу для читання.</i> <i>Тема 2. Підготовка до читання з листа.</i> <i>Тема 3. Самостійна домашня робота</i>	<i>Врахування умов для успішного прочитання: доступний рівень складності тексту (тональність, фактура викладення, форма); знання змісту романсу, перекладу музичних термінів.</i> <i>Прочитання поетичного тексту; перегляд обох партій твору та визначення характеру, тональності романсу; формування уявлення (внутрішнім слухом) ритму і мелодії вокальної партії, ритмічного малюнку акомпанементу; аналіз тональних змін, форми місце кульмінації романсу, типу педалізації тощо.</i> <i>Виразний спів викладача для сприяння музичного прочитання твору учнем.</i> <i>Вдосконалення якості виконання фортепіанної партії на кожному етапі: ретельне опрацювання навичок через повторення. Спів і гра вокальної партії з дотриманням динаміки, цезур.</i> <i>Самостійне слухання камерних і оперних творів.</i>

III. ФОРМИ І ВИДИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Головними **формами контролю** з предмета є:

- а) *перевірка теоретичних знань* учня (відповідно до програми);
- б) *контрольний урок читання з листа* (2 семестр);
- в) *виконання творів в ансамблі* на академічному концерті або іспиті.

Основними видами оцінювання результатів навчання учнів, що проводяться закладом, є *формувальне, поточне та підсумкове: тематичне, семестрове, річне.*

Формувальне оцінювання застосовується до результатів, досягнутих учнем в опануванні певних навичок у певний період розвитку. Усвідомленість учнем музичної задачі і критерію оцінки підвищують успішність навчання; він теж приймає участь в оцінюванні.

Поточне оцінювання досягнень учнів здійснюється регулярно протягом семестру і має на меті контроль якості занять та подальше планування педагогічного процесу. **Тематичне оцінювання є поточним видом**, яке відображає рівень володіння ансамблевими навичками в окремому творі (камерно-вокальному, інструментальному або оперному) і відбувається за участю соліста у виконанні.

Підсумкове оцінювання здійснюється у формі:

- 1 семестр – академічний концерт;
- 2 семестр – іспит.

Програма іспиту/підсумкового оцінювання складається з 2 творів різних стилів та жанрів вокальної або інструментальної музики, і демонструє рівень володіння учнем концертмейстерськими навичками, розвитку музичного мислення. *Семестрове* оцінювання має в основі *підсумкове* і відповідає досягнутому виконавському рівню.

Річна оцінка є середнім балом від семестрових, але має враховувати комплексну оцінку музичного та творчого розвитку учня, продемонстрованого на іспиті.

Критеріями оцінювання для підсумкового контролю є:

- грамотність виконання фортепіанної партії твору, що включає темпоритмічну точність, якість штрихів, динамічну гнучкість, педалізацію;
- баланс ансамблевого звучання щодо звукового, динамічного співвідношення, єдності драматургічного розвитку;
- втілення піаністом особливих рис стилю і засобів виразності оперної, камерно-вокальної та інструментальної музики;
- переконливість передачі образно-емоційного змісту твору;
- яскравість сценічної подачі твору як прояв індивідуального відношення учня.

IV. ОСНОВНІ ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НА ЗАВЕРШЕННЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА

- знає класифікації співочих голосів, тембри інструментів оркестру, специфічну термінологію;

- володіє навичками роботи над сольною і фортепіанною партіями;
- вміє опанувати й виконувати твори в ансамблі на публічному концерті на високому художньому рівні (відповідно рівню складності навчальної модельної програми 9 класу);
- виявляє здатність комунікувати із солістом у класі, на сцені;
- володіє навичками підготовки і виконання акомпанементу нескладного твору з листа (пісні або романсу);
- самостійно вивчає твір камерного жанру та виконує його в класі.

ОРІЄНТОВНІ ВИМОГИ ДО ПРОГРАМИ АКАДЕМІЧНОГО КОНЦЕРТУ / ІСПИТУ

У кожному виступі програма складається з 2 творів різних жанрів: *оперна арія (чи номер з кантати)* та *романс (чи пісня)* або *інструментальний твір* у супроводі фортепіано.

Приклади програм

1. Каччіні Дж. «Скоріш, Амур, лети» (арієта);
Лисенко М. «Зелена ліщинонько» (обр. укр. нар. пісні).
2. Гендель Г. Опера «Ксеркс». Речитатив та арія Ксеркса;
Степовий Я. «Утоптала стежечку» (сл. Т. Г. Шевченка).
3. Гулак-Артемівський С. Опера «Запорожець за Дунаєм». Каватина Султана;
Гріг Е. «Des dichters Herz».
4. Гайдн Й. «Рондо в угорському стилі» для скрипки і фортепіано;
Стеценко К. «Вечірня пісня» (сл. В. Самійленка).
5. Глюк К. Опера «Паріс та Олена». Арія Паріса;
Глієр Р. «Листок з альбому» для віолончелі та фортепіано.
6. Скарлатті А. «Стріли Амура» (канцона);
Бах І. «Adagio» (для кларнета і фортепіано).

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТВОРІВ ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ

Арії з опер, кантат, ораторій:

- Бах І. Гуно Ш. «Ave Maria»;
- Вівальді А. Арієта «Vieni, vieni, o mio diletto»;
- Гендель Г. Опера «Ксеркс». Речитатив та арія Ксеркса, Арія Оттона;
- Гулак-Артемівський С. Опера «Запорожець за Дунаєм». Каватина Султана, Романс Оксани, Пісня Одарки;
- Гуно Ш. Опера «Фауст». Каватина Валентина (I дія);
- Гріг Е. Музика до драми «Пер Гюнт». Колискова, Пісня Сольвейг;
- Кальдара А. Арієта «Come regio di sol»;
- Каччіні Дж. Ave Maria «Скоріш, Амур, лети»
- Лисенко М. Опера «Наталка Полтавка». Пісні Петра, Пісня Виборного, пісня Возного;

- Моцарт В. Опера «Весілля Фігаро». Арієта Барбарини, 2 арії Сюзанни;
Опера «Чарівна флейта». Арія Папагено (І дія);
Опера «Бастьєн та Бастьєнна». Арія Бастьєнни;
- Перголезе Дж. Арієта «Se tu m'ami»;
- Капуа Р. Опера «Циганка». Канцона «Tregiorni son che Nina»;
- Россіні Дж. Опера «Севільський цирульник». Канцона Графа Альмавіви.

Обробки народних пісень:

- Бойченко П. «Зелененький барвіночку»;
- Кауфман Л. «Ой, не світи місяченьку»;
- Колодуб Ж. «Зоре моя вечірняя», «Чом, чом не прийшов»;
- Лисенко М. «Ой, ходила дівчина бережком», «Стояла на колодці», «Зелена ліщинонько», «Лугом іду, коня веду»;
- Людкевич С. «Ой, співаночки мої», «Подоляночка»;
- Надененко Ф. «Місяць на небі», «Реве та стогне Дніпр широкий»;
- Ревуцький Л. «Прилетіла перепілонька», «На кладичці умивалася»;
- Степовий Я. «Із-за гаю сонце сходить».

Камерно-вокальні твори:

- Бетховен Л. «Травнева пісня» (сл. Й. Гете), «Похідня пісня» (сл. Й. Фрідельберга);
- Векерлен Ж. «Пори року»;
- Гріг Е. «Весняна квітка» (сл. Дж. О. Паульсена); «Ich liebe dich» (сл. Х. К. Андерсена);
- Кос-Анатольський А. «Ой ти, дівчино, з горіха зерня»;
- Кропивницький М. (муз. і сл.) «Соловейко»;
- Ліст Ф. «Немов прекрасна квітка»;
- Лисенко М. Цикл «Музика до Кобзаря» (на вірші Т. Шевченка) «Ой, одна я, одна», «Ой, стрічечка до стрічечки»; обробки укр. нар. пісень «Там де ятрань круто в'ється», «Та не жур мене, моя мати», «Ой, не стелися, хрещатий барвінку»;
- Моцарт В. Пісні «До Хлої», «Фіалка»;
- Мендельсон Ф. «На крилах чудової пісні», «Баркарола», «Зюлейка», «Букет»;
- Степовий М. «Утоптала стежечку», «Колискова»;
- Шопен Ф. «Бажання» з циклу «19 польських пісень» (ор. 74).

Інструментальні твори:

- Амброзіо А. Канцонета (для скрипки);
- Віталі Т. Гавот для скрипки і фортепіано;

- «Маленька балада» (для віолончелі);
- Барвінський В. Думка (для скрипки);
- Барток Б. Багатель, тв. 6 №2 (обр. В. Борисовського для альтя);
- Бах І. Гавот (для скрипки), «Алегро» (для скрипки), «Рондо» (для скрипки), «Адажіо» з органної токати До мажор; «Менует» (для віолончелі); Сициліана для скрипки і фортепіано;
- Ауер Л. Арія (для скрипки);
- Бенда І. Граве з концерту Соль мажор (для скрипки);
- Бетховен Л. Менует Соль мажор (для скрипки);
- Боккеріні Л. Менует (для віолончелі);
- Бонончіні Дж. Рондо (для скрипки);
- Брамс Й. «Споглядання» (для скрипки);
- Глюк К. «Мелодія» (для флейти);
- Гріг Е. «Пастушок» (для гобоя);
- Дебюссі К. «Генерал Лявін, ексцентрик» (для фагота);
- Дремлюга М. «Лірична пісня» (для гобоя);
- Казелла А. «Діатонічний вальс» (для ксилофона);
- Колодуб Ж. П'єси для дзвіночків: «Колискова», «Після дощу», «Танго», «Маленьке інтермецо», «Кампанела»;
- Косенко В. «Скерцино» (для фагота);
- Лисенко М. «Листок з альбому», «Серенада» (для валторни); Елегія пам'яті Т. Шевченка;
- Мендельсон Ф. «Адажіо» (для кларнета);
- Ревуцький Л. «Вальс» (пер. К. Мюльберга для кларнета);
- Россіні Дж. Дві п'єси: «Сициліана», «Спогад про бал» (пер. О. Тверської для ксилофона);
- Хачатурян А. «Андантино» (для кларнета).